

# Úloha velitelů, štábů, vědeckovýzkumných pracovišť, vojenských škol a opravárenské základny při realizaci vědeckotechnického rozvoje v ČSLA

Jedním z charakteristických znaků soudobého vojenství je masové uplatnění nejmodernějších poznatků vědy a techniky při vytváření nových dokonalejších vzorů vojenské techniky. Rychlé pronikání nových vědeckotechnických poznatků do celé strukturální skladby vojenství je základním předpokladem podstatného zvyšování bojeschopnosti armády.

Proto v souladu se závěry XVI. sjezdu KSČ a následného zasedání PUV KSČ z 8. května 1981, které projednalo „Zprávu o uplatňování vědeckotechnického rozvoje v podmínkách ČSLA“, dochází k dalšímu zvýraznění významu vědeckotechnického rozvoje v oblasti zdokonalování obrany ČSSR, zejména při zabezpečování vojsk moderní výzbrojí a technikou. K tomu velení ČSLA, politické a stranické orgány postupně přijaly řadu zásadních opatření s cílem dosáhnout rozhodujícího obratu při uplatňování vědeckotechnického rozvoje ve všech úsecích činnosti armády. Zdokonalil se systém řízení vojenskovědecké základny, prohloubila se koncepčnost a stabilita dlouhodobé orientace vědeckovýzkumné práce, zvýšila se koncentrace

úsilí na hlavní odborné úkoly a tím se vytvořily podmínky pro širší uplatňování tvůrčí aktivity jednotlivců i kolektivů. Prohloubila se spolupráce s pracovišti ČSAV a SAV k využívání výsledků základního výzkumu do rozvoje zbraní a vojenské techniky.

Účinnost realizovaných opatření předsvědčivě dokumentují zejména dosažené výsledky ve výzbrojování ČSLA moderní vojenskou technikou s vysokými takticko-technickými parametry. Hlavní úsilí bylo zaměřeno na zvýšení úderné a palebné síly, manévrovosti vojsk, zdokonalování systému velení a řízení a další oblasti.

Vedle pozitivních výsledků na úseku vědeckotechnického rozvoje a při zabezpečování ČSLA novou technikou přetrvávají dosud některé nedostatky a problémy.

Vědeckotechnický rozvoj se dosud nestal osou plánu, úsilí o rozvoj a využívání poznatků vědy a techniky není dosud základním obsahem veškeré řídicí, plánovací a organizační práce na všech úrovních. Jsou ještě velitelé, náčelníci a štáby, kteří považují vědu za úzce odbornou a technickou záležitost a berou ji v úvahu jen

jako jeden z dodatečných činitelů při řešení jednotlivých, a to ještě většinou dílčích úkolů a problémů. Mnozí z nich si zvykli přecházet či odmítat výsledky vědy jako něco, co je na obtíž a jen komplikuje život, protože je nutné věci měnit, přehodnocovat, postupovat rizika apod.

Proces pochopení linie vědeckotechnického rozvoje a jeho realizace v praxi je leckde brzděn konzervatismem v myšlení, rutinérstvím a často i neochotou neustále se učit ovládat novou techniku, tudíž udržovat a ošetřovat a podle toho i upravovat výcvikové metody a styl práce.

Úkoly technického rozvoje nejsou vždy plně zajištěny, nejsou ani závazně zabezpečeny jejich realizační postupy. U některých úkolů dochází již v plánovacím procesu k prodlužování termínů ukončení výzkumu, vývoje a výrobní realizace nové vojenské techniky, k pozdnímu stanovení předběžných cenových limitů. Opožďuje se investiční výstavba potřebná pro zabezpečení řešení rozhodujících úkolů rozvoje vojenské techniky. Úkoly se neplní ve stanovených závazných termínech a požadované kvalitě, avšak vyčleněné prostředky se čerpají bezesbýtku. Parametry výrobků a technologií z výzkumu a vývoje nejsou v době jejich realizace vždy plně srovnatelné se světovou úrovní. Návrhy do plánu vědeckotechnického rozvoje nevycházejí vždy plně z potřeb ČSLA, ale jsou spíše motivovány vlastními zájmy a možnostmi vědeckovýzkumných pracovišť. Stává se, že aktivita některých velitelů, štábů, vojenských vynálezců a zlepšovatelů, výzkumných a vědeckých pracovníků k zavádění novinek, k uplatňování nových přístupů ve vývoje a výcviku vojsk ke zvládnutí nové vojenské techniky naráží na překážky, které vyplývají především z nedostatků řízení a plánování.

Nepodařilo se však ani plánovitě rozvíjet takový systém vztahů a prosadit takový systém ekonomických a organizačních nástrojů, které by rozhodujícím způsobem zvyšovaly motivaci a zainteresovanost při řešení úkolů rozvoje vojenské techniky. Chceme-li dosáhnout pronikavějšího zlepšení v realizaci vědeckotechnického rozvoje, nemůžeme se spokojit jen s odhalováním nedostatků, ani s odvoláváním se na dosažené dobré výsledky. V každém konkrétním případě je třeba komplexně rozebrat použité metody, etapové přístupy a styl práce, které vedly ke špatným nebo dobrým výsledkům a z nich pak čerpat závěry a poučení pro další práci. To znamená být i náročnější a kritičtější vůči těm, jejichž činnost stagnuje a nepřináší požadovaný účinek.

Rozhodující vliv na uplatňování vědeckotechnických poznatků v ČSLA má především vědecky podložená příprava koncepcí a výhledů výstavby ČSLA. Z toho vyplývá, že správnou orientaci vědeckotechnického rozvoje v ČSLA nemohou izolovaně stanovit velitelské orgány, vědeckovýzkumná pracoviště či jiné složky. Je to společný úkol všech těchto institucí a jeho plnění je věcí stále a úzké součinnosti mezi nimi na všech velitelských stupních.

Předpokladem úspěšného rozpracování strategie dlouhodobého rozvoje vojenské vědy a techniky je komplexní analýza rozvoje vojenství ve světě, vědeckých, ekonomických a technických možností národního hospodářství, potřeb ČSLA a možností její vědeckovýzkumné základny. Výsledkem pak může být formulace dlouhodobých programů a záměrů, zahrnující úkoly od základního i aplikovaného výzkumu a vývoje až po výrobu a užití.

Je tedy zřejmé, že strategie rozvoje vědy přestává být specifickou okrajovou záležitostí, ale naopak se stává jedním z určitých prvků perspektivy vývoje ČSLA.

Při realizaci vědeckotechnického pokroku není možné vyhnout se neočekávaným problémům a neúspěchům. Každý nezdár v boji o technický vzestup je však zároveň pro jeho realizátory zdrojem důležitého poučení a zkušeností. Z tohoto hlediska je také nutné každý dílčí neúspěch v této oblasti hodnotit. Je třeba umět rozlišovat, který nedostatek zapříčinila lidská lhostejnost, pasivita, strnulost v myšlení a v práci a který je podružným, vedlejším produktem tvůrčího, obětavého a nezištného úsilí.

K odstranění těchto a dalších nedostatků při realizaci úkolů vědeckotechnického rozvoje v ČSLA se ukazuje jako potřebné zaměřit úsilí orgánů MNO, velitelů a štábů svazů, výzkumné a vývojové základny i vojenských vysokých škol na rozhodnější využívání vědy a technického pokroku jako základního činitele intenzifikace a trvalého růstu produktivity veškeré vojenské činnosti. Koncentrovat síly a prostředky vojenské vědy, výzkumu, vývoje a výroby na všestranné zabezpečování potřeb ČSLA. Dosáhnout vyššího zhodnocování všech zdrojů a širšího využívání všech vnitřních rezerv. Dále prohlubovat objektivní proces vojenské integrace armád Varšavské smlouvy a zavádět vyšší formy jejich spolupráce.

Orgány ministerstva národní obrany, odpovědné za činnost výzkumné a vývojové základny ČSLA a vojenských vysokých škol, by měly zvýšit nároky na výsledný efekt jejich práce. Soustředit síly a prostředky

na komplexní rozpracování a realizaci rozhodujících směrů vědeckotechnického rozvoje. Stanovit perspektivy vojenskovědecké práce na základě dlouhodobých plánů, vytyčit náročné úkoly vědeckovýzkumným ústavům a vojenským vysokým školám, zajistit jejich vzájemnou součinnost, průběžně usměrňovat, kontrolovat a hodnotit stav prací, zabezpečit materiální a finanční prostředky. Dosáhnout, aby komplexní, cílově programový systém se stal základní metodou vojenskovědecké práce. Zdokonalovat centrální řízení vědeckotechnického rozvoje zkvalitněním koncepční a programové práce i plánování, posílením jejich koordinačních funkcí a odstranění legislativních překážek. Ukládat k řešení jen takové vědecké a výzkumné úkoly, které budou mít reálný výstup a praktické využití pro další zvyšování obranyschopnosti, bojovschopnosti a modernizace vojenské techniky ČSLA i ostatních armád států Varšavské smlouvy. Nedovolit řešení takových vědeckovýzkumných úkolů, které vedou pouze ke zvyšování kvalifikace vědeckých a technických kádrů nebo k získání vědeckopedagogických titulů.

V souladu s usnesením vlády ČSSR č. 296 ze dne 8. 12. 1983 zpracovat analýzu efektivnosti vědeckovýzkumné základny ČSLA a navrhnout velení armády reálná opatření k výraznému zvýšení jejího přínosu k dalšímu zdokonalování komplexní bojové pohotovosti ČSLA.

Na základě výsledků analýzy snížit množství řešených úkolů a zamezit duplicitám při jejich řešení. Velké množství řešených úkolů sice vyvolává dojem rozvoje vědy a techniky, ale ve skutečnosti reálný pokrok brzdí. Nové neplánované úkoly zařazovat do plánu výjimečně jen tehdy, když přinesou nesporný efekt a jsou všestranně zabezpečeny. V plánovacím procesu rozvoje nové vojenské techniky je potřebné z výše uvedených hledisek dosáhnout vysoké sladění výzkumu, vývoje a následné výroby. K tomu je nezbytné zpracovat reálné, všestranně zdůvodněné vojenské, technické a ekonomické rozbor (VTER). Zpracování VTER klade na všechny zpracovatele značné nároky. Musí mít nejen hluboké a všestranné znalosti v daném oboru, ale i odpovědný a iniciativní přístup, schopnost soustředit všechny potřebné podklady a vyvozovat z nich správné závěry a navrhnout komplexně zdůvodněná řešení. Zpracovatelé musí přitom zvažovat reálné možnosti vývojových a výrobních kapacit, předpoklady k dosažení špičkových parametrů techniky v daných podmínkách a v neposlední řadě ná-

ročné podmínky provozu, ošetřování a skladování techniky u vojsk.

S přihlédnutím k potřebám ČSLA jeví se účelné koncentrovat vědeckovýzkumný a vývojový potenciál na rozvoj systémů velení a řízení, zbraňových systémů, zbraní a munice, průzkumných prostředků a prostředků radiotechnického boje, ochrany živé síly a techniky proti zbraňům hromadného ničení, prostředků zabezpečení bojové činnosti vojsk, výcvikových systémů, technologické, materiálové a součástkové základny. V souladu se závěry 8. zasedání ÚV KSČ usilovat o urychlené uplatňování výsledků vědy a techniky k řešení rozhodujících úkolů v uvedených oborech tak, aby jejich zavedení do výzbroje výrazně přispělo ke zvyšování bojových možností ČSLA. Vytvářet správné proporce a vazby na základní výzkum, mezi aplikovaným výzkumem, vývojem, konstrukčně vývojovými pracemi a dalšími předvýrobními etapami až po zavedení do výroby.

Při výzkumu, vývoji a výrobě výzbroje a vojenské techniky je bezpodmínečně nutné dále prohlubovat a zefektivňovat formy vědeckotechnické spolupráce VVZ armád členských států Varšavské smlouvy. Trvale uplatňovat a dále rozšiřovat hlediska standardizace a unifikace k zabezpečování společné bojové činnosti spojených armád.

Významné místo v systému vědeckotechnického rozvoje zaujímají vojenské vysoké školy. Jejich velení, politickým orgánům, vědeckopedagogickému sboru, stranickým a společenským organizacím je svěřena zodpovědná úloha připravit budoucí velitele, politické pracovníky, inženýry, technické a týlové specialisty pro práci u vojsk, výtečně ovládající složitou bojovou techniku, schopné se dále vzdělávat a přijímat nové vědecké, vojenské a technické poznatky a tyto tvůrčím způsobem využívat v každodenní praxi vojsk. To vyžaduje neustále zvyšovat vědeckost výchovně vzdělávacího procesu.

Zvýšenou pozornost je potřebné věnovat efektivnosti práce výrobních a opravárenských zařízení ČSLA. Významnou metodou dosažení tohoto požadavku je těsná součinnost závodů s vojsky, která vede k zabezpečení nepřetržité provozuschopnosti bojové techniky, k odstraňování neodborných zásahů a nedostatků v exploataci, zejména u nově zaváděné, ne zcela zvládnuté složité vojenské techniky, v neposlední řadě i k žádoucímu prodlužování životnosti techniky.

Velmi účinnou metodou řešení a realizace úkolů vědeckotechnického rozvoje je vytváření vhodně složených mezipodvorních

pracovních týmů, které umožňují překonávat bariéry, provázet strohé dodržování úzce pojeté vertikální organizace, profesní specializace a funkčního členění pracovníků, institucí a resortů. Kumulace sil a prostředků, poznatků a zkušeností specialistů různých oborů, propojená tvůrčími přístupy řídících pracovníků všech stupňů a iniciativou nejlepších konstrukčních pracovníků a řemeslníků je optimální cestou ke komplexnímu řešení úkolů rozvoje vojenské techniky. Široce založená týmová práce může nejlépe zaručit, že v nových progresivních parametrech budou koncentrovány všechny použitelné poznatky a výzkumné možnosti vědy a techniky, při zachování potřebné hospodárnosti vynaložených investic a dalších prostředků.

Zvýšené požadavky bude nutné položit i na kvalitu všech zkoušek prototypů nové vojenské techniky, se zvláštním důrazem na zabezpečení a vykonání vojenských zkoušek před předpokládaným zavedením techniky do ČSLA.

Štáby a vojska se na této činnosti podílejí kvalitní přípravou vybraných jednotek a vykonáním vojenských zkoušek, které tak představují významný vstup do reálného procesu rozvoje vojenské techniky.

Vojskové zkoušky vyvíjené techniky je nutné uskutečňovat vždy v podmínkách, které odpovídají předpokládanému reálnému použití u vojsk. Tomuto požadavku musí být podřízena metodika a časový program zkoušek, včetně zabezpečení všech potřebných součinnostních vazeb v sestavě vojsk, posouzení nejen funkčního použití a úplnosti zkoušené techniky, ale i podmínek výcviku, údržby, skladování a uvádění do bojové pohotovosti. Z těchto pohledů by mělo být vzorné uskutečnění vojenských zkoušek nových vzorů výzbroje a vojenské techniky prestižní záležitostí svazků a útvarů ČSLA. Praktické zkušenosti z vojenských zkoušek tezi potvrzují.

K dalšímu zdokonalování výzbroje a vojenské techniky v duchu usnesení PÚV KSČ ze dne 8. 5. 1981 ke „Zprávě o uplatňování vědeckotechnického rozvoje v podmínkách ČSLA“ je nezbytné po linii druhou vojsk a služeb systematicky shrnovat a vyhodnocovat poznatky a zkušenosti z používání nově zavedené techniky u vojsk. Tvůrčí přístup velitelů a štábů v tomto směru může přinést nové impulsy k zaměření vědeckotechnického rozvoje v ČSLA, k dalšímu zdokonalování její bojové pohotovosti.